בס"ד

תורה לשמה

לשמה ושלא לשמה · שכר לימוד התורה · בורח מן הכבוד

שיעורו של הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א

יום ראשון, כ"א בחשוון תשפ"ז · 1.11.2026

הסודות להצלחה שלך

yoursuccesstoolbox.com

תומלל אוטומטית ועלול להכיל טעויות

תוכן העניינים

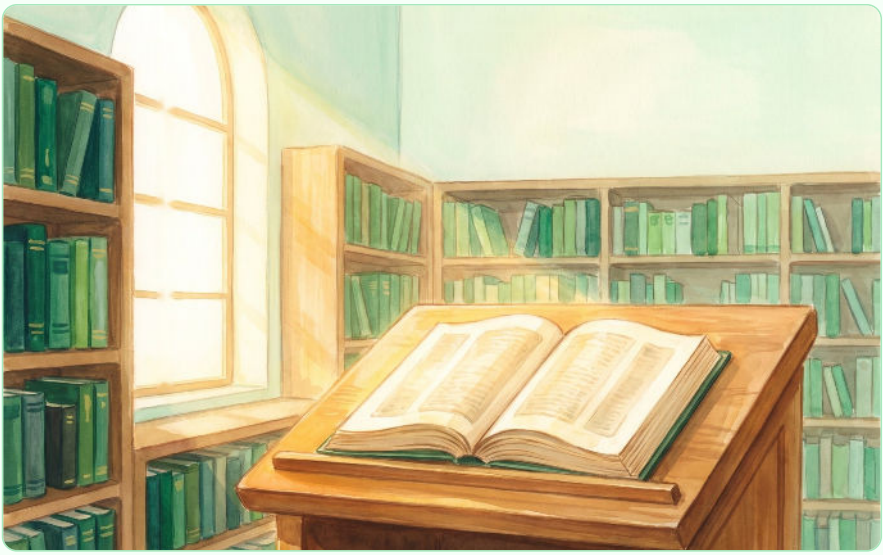
כל העוסק בתורה לשמה 3
סתירה בדברי הזוהר 4
מעשה במוביל ובגאון הרב אלישיב 4
מה כן אסור? ללמוד כדי לקנטר 5
שכר על לימוד התורה 6
מחלוקת הרמב"ם ומרן 6
"לשם ייחוד" לפני הלימוד 7
התורה נמשלה ליין, לחלב ולמים 7
לימוד מעורב – בשביל כבוד או רפואה 8
מדרגה אחר מדרגה 9
משל הרמב"ם: הילד והסוכריות 9
מעשה בבחור שפחד מהדרשה 10
"כל הגדול מחברו – יצרו גדול ממנו" 11
טוב אחרית דבר מראשיתו 13
מי שבילדותו הפסיד 13
רבי מאיר ורבו אלישע בן אבויה 14
אש הגיהנום אינה שולטת בתלמידי חכמים 15
העשן שיצא מן הקבר 15
בין עובד אלוהים לאשר לא עבדו 15
הנהנה מדברי תורה 16
קורח, אבשלום ואדוניה 16
הנהנה מדברי תורה – כמועל בהקדש 17
בלשאצר בליל פסח 18
אסור לקחת שכר על מצווה 18
"כאשר צוני" – כמו שלמדתי בחינם 19
בורח מן הכבוד 20
דברי הספרים הקדושים 20
חמשת מיני ערב רב 21
צער תלמידי החכמים 22
ביאור רבי יונתן אייבשיץ – ענוותה של האישה 22
הלומד שלא לשמה 23
הלומד על מנת ללמד 24
על מה אבדה הארץ 24
פני הצדיקים לעתיד לבוא 25
שבעה אורות 26
פניו של דוד 26
סיכום ההלכות 28

בס"ד

תורה לשמה

שימו לב: החוברת נכתבה מתוך תמלול השיעור – תומלל אוטומטית ועלול להכיל טעויות. הדברים נערכו ללשון כתובה בנאמנות לדברי הרב, והושמטו הערות אגב ודברים שאינם מגוף השיעור; הפסוקים הובאו מתוך ספריא. השיעור נמסר בבית הכנסת מוסאיוף, יום ראשון כ"א בחשוון תשפ"ז.

כל העוסק בתורה לשמה

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה

אבות ו, א

סתירה בדברי הזוהר

רבי מאיר אמר במשנה: כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה. **הזוהר הקדוש**, בהשלמה לדבריו – כתב **הזוהר החדש**: אדם שלומד תורה שלא לשם שמיים, נרשם לחרפות ולדראון עולם, ואין לו חלק לעולם הבא ולא קם בתחיית המתים.

והקשו: הרי יש לנו **זוהר** בפרשת קדושים, דף פ"ה, שאומר בפירוש שלעולם ילמד אדם תורה אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה – כמו שהגמרא אומרת. אם כן יש כאן כמו סתירה: פעם הוא אומר "דראון עולם", אין לו תחיית המתים ואין לו עולם הבא – וכאן הוא אומר "ילמד".

אמנם **התוספות** במסכת תענית כתבו שבתחילה מותר, וכן מותר ללמוד בשביל שייקרא רבי.

מעשה במוביל ובגאון הרב אלישיב

אני מכיר מעשה שהיה. היה איש אחד שהיה עובד בהובלות, מסכן, ולא היה לומד מספיק תורה – והיה מתבטל. הלך האיש הזה אצל **הגאון הרב אלישיב** – מעשה שהיה, כך סיפר לי – ואמר לו: תראה, אני יודע ללמוד, אבל לא אוהב ללמוד. מה אעשה שאני לא לומד?

אמר לו: תלך למקום פלוני, שם תאסוף אנשים ותן שיעור.

ואני יום אחד עובר שם ורואה את האיש הזה יושב, ומסביבו יש איזה ארבעים איש, וכולם מקשיבים לדבריו, והוא אומר דברים של טעם ומפרש להם גמרא. הסתכלתי פעם, פעמיים – ראיתי שהוא קבוע שם. אחרי כמה זמן פגש אותי וסיפר לי שכך אמר לו הרב אלישיב, ובאמת הצליח.

זה בדיוק מה ש**התוספות** אומרים: מותר לו ללמוד תורה על מנת שייקרא רבי – שייתן שיעורים וילמד תורה ויתעסק בתורה; או שאין לו פרנסה, והוא הולך ללמד תורה את התינוקות של בית רבן או צעירים וכדומה – מותר.

מה כן אסור? ללמוד כדי לקנטר

אז מה כן אסור? כמו שלמדנו בשבוע שעבר: אם הוא לומד תורה בשביל לעשות הפך ממה שאמר החכם ההוא, להורות לו להפך או לקנטר אותו, להגיד לו שהוא לא צודק, להתווכח איתו – זה, חס ושלום, אין לו חלק לעולם הבא. על זה אמרו שאסור.

אבל אם לומד תורה אפילו בשביל שכר בעולם הזה, או שלא יקבל עונש בעולם הזה – מותר. כך אומרים **התוספות**, וכך נפסקה ההלכה באמת. מתוך שלא לשמה יבוא לשמה: במשך הזמן הוא יבין שלא צריך ללמוד תורה בשביל שכר – אבל מה לעשות, זה חלק מהעבודה.

שכר על לימוד התורה

מחלוקת הרמב"ם ומרן

כמו שידוע, המחלוקת הידועה: **הרמב"ם** כתב בהלכות תלמוד תורה שאסור ללמוד תורה ולקבל פרס, ואסור לאדם להיות דיין ולהיות רב של העיר, פוסק הוראות, ולקבל משכורת. וכך נוהגים – עד היום היו נוהגים בתימן כך: כל הדיינים והרבנים והמורים היו עובדים חצי יום, וחצי יום היו עוסקים במלאכת הקודש, ולא מקבלים שכר כלל. הרמב"ם כתב דברים חריפים מאוד גם בפירוש המשנה, וגם כתב את זה בהלכות תלמוד תורה.

אבל **מרן הבית יוסף** כתב על הרמב"ם: אנחנו יודעים שאם תגיד לאדם שלא יקבל שום שכר – נמצאת התורה מתבטלת, ולא יהיה מי שילמד תורה, כי אדם צריך פרנסה. אם אתה אומר לו "תלמד תורה הכול בחינם", אף אחד לא יסכים

לבוא, ולאט לאט, חס ושלום, תתמעט התורה ותשתכח. לכן התירו, משום "עת לעשות לה':

> **עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ**
>
> תהלים קיט, קכו

"לשם ייחוד" לפני הלימוד

אבל שיידע שעיקר התורה – ללמוד תורה לשמה. שאחר כך, כשיתמיד – אחרי חמש שנים, עשר שנים שיתמיד בלימוד התורה – אז יתחיל ללמוד תורה יותר לשם שמיים. או כמו שתיקן **רבנו האר"י**: תיקן לומר "לשם ייחוד", לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו. הוא אומר את זה כל פעם לפני הלימוד, ועל ידי זה באמת הוא יגיע למצב כזה שיהיה מותר.

התורה נמשלה ליין, לחלב ולמים

רש"י ו**המאירי** – שניהם כתבו אותו דבר: התורה נמשלה ליין, שנאמר:

> **לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחֲמִי וּשְׁתוּ בְיַיִן מָסָכְתִּי**
>
> משלי ט, ה

והתורה נמשלה לחלב, שנאמר:

> **דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ**
>
> שיר השירים ד, יא

והתורה נמשלה למים, שנאמר:

הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם

ישעיהו נה, א

שניהם כותבים כאן: גם היין, החלב והמים – אם אתה רוצה לטעום אותם טוב, אל תשים אותם לא בכלי זהב ולא בכלי כסף ולא בכלי מתכות, אלא בכלי חרס. זאת אומרת: אדם צריך להשפיל את עצמו, ודעתו תהיה שפלה. גם אם למד הרבה תורה, ייזהר שלא תזוח דעתו עליו – ואז יעסוק בתורה באמת, ויהיה מותר, והכול יבוא על מקומו בשלום.

נמצא שהתורה נמשלה לשלושה מיני משקאות שהם נצרכים לאדם – יין, חלב ומים; אין עולם בלי זה – ובכלי חרס הם מתקיימים.

לימוד מעורב – בשביל כבוד או רפואה

ולכן, כדי לתרץ את הקושיה – שפעם ראינו שאסור ופעם ראינו שמותר – התורה זו תערובת. אם הוא מתכוון לדעת את התורה, וגם יש לו כמה אחוזים של מחשבה שעל ידי שהוא יודע תורה יכבדו אותו – במקרה כזה מותר. על זה לא אמרו חכמים "נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאוויר העולם", ולא אמרו שאין לו חלק לעולם הבא ואין לו תחיית המתים, חס ושלום.

ועוד: אם לומד תורה בשביל רפואה או בשביל כבוד – זאת אומרת, הוא רוצה שיכבדו אותו; הוא שפל, אנשים מבזים אותו, מה הוא עושה? הוא לומד הרבה תורה, כדי שיראו שהוא לומד תורה, ואז קמים מפניו, מתחילים לכבד אותו ונזהרים בכבודו. או שהוא, חס ושלום, חולה, או שמישהו מבני ביתו חולה, לא עלינו – ואז הוא לומד תורה, ואחרי לימוד התורה מתפלל שיתרפא בזכות לימוד התורה. במקרה כזה מותר, כמו שאנחנו רואים: עולים לתורה, ואחרי זה עושים "מי שברך".

אז מתי אמרו אסור? לקנטר – אסור. זה כל העניין. עד כאן, פחות או יותר, הסתדרנו גם עם דברי הגמרא וגם עם דברי הזוהר הקדוש.

מדרגה אחר מדרגה

משל הרמב"ם: הילד והסוכריות

הרמב"ם בפירוש המשניות הלך מדרגה אחר מדרגה. ידוע שהילד הקטן, כשהוא בא, הוא לא רוצה ללמוד. מה עושה אבא? מביא לו סוכריות, וכל פעם עוד סוכרייה מעניינת, מחליף צבעים, וכל מיני גלידות וכדומה. אחר כך הילד גדל יותר, מקבל שכל – כבר גלידה לא מדברת אליו, ולא סוכריות. אז קונה לו צעצועים: קונה לו מכונית, מטוס שאפשר להפעיל אותו בשלט רחוק. הילד רואה את זה, מתפלא, ומשחק איתו חודש, חודשיים, שנה, שנתיים – גם זה

נמאס לו. אז מה עושה האבא? נותן לו כסף. אחרי הכסף – קונה לו בגדים יפים וכדומה.

רואים שיש מדרגות. מה אומר הרמב"ם? האדם אין לו שכל בהתחלה – אז עובדים לפי השכל שלו. אחר כך מתחיל לקבל שכל – אז נותנים לו יותר ויותר, לפי השכל והרמה שהוא מבין. ולפי זה, גם הקדוש ברוך הוא כך עושה איתנו. לאדם אי אפשר לומר מיד "בוא תלמד תורה", כי הוא יגיד: מה אני אלמד? איך אני אלמד?

מעשה בבחור שפחד מהדרשה

רבי יוסף חיים כתב את המעשה הידוע. ככה היה בזמנם, וככה היה עד היום בהרבה מקומות: בשבת בצהריים, בשעה אחת עשרה-שתים עשרה, אחרי החמין, כולם הולכים לבית הכנסת, ויש דרשה של הרב. הרב דורש שעה, שעתיים, ואומר דברים מתוקים.

פעם אחת יצא בחור אחד ביום שבת אחרי החמין ללכת לבית הכנסת. פגש את החבר שלו, ואמר לו: יש דרשה, תבוא איתי. אמר לו: לא, אני לא הולך לבית הכנסת. למה? אמר לו: פעם אחת שמעתי דרשה של רב אחד – הפחיד אותי שלושים שנה! לא ישנתי בלילה. אמר שיש גיהנום, ולוקחים שם את האנשים ומסובבים אותם, ויש שם נחשים ענקיים ויש שם עקרבים, ויש שם ככה ויש שם ככה. כמה לילות לא ישנתי בגללו, לקחתי כמה כדורים – ואני לא הולך יותר לבית הכנסת.

אמר לו: לא, תבוא – הרב שלנו רב חמוד, אומר דברים יפים, מתוקים. הסכים ואמר: טוב, פעם בחיים אשמע בקולך. הלך אחריו.

כשהגיע, בדיוק היה הרב דורש בספר קהלת, בפסוק שבסופו:

עֵינֶיךָ וְדָע כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט

קהלת יא, ט

והרב מסביר: "שמח בחור" – מה זה בחור? בחור אוהב בגדים: מכנסיים לפי האופנה שיוצאת כל פעם, נעליים שבאו מאיטליה, חגורה, עניבה – ומה שיש לו עוד. אמר הבחור: איזה רב מתוק! הוא אומר שמותר – שלמה המלך אומר "שמח בחור"!

אחר כך אמר הרב: תלך לאכול בשר על האש, ותאכל ותשתה יינות משובחים, ותלבש בגדים יפים ונאים; ותלך גם לטייל – "והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך" – תלך לראות מפלים, תלך לראות מקומות רחוקים בעולם. אומר הבחור: איזה רב מתוק זה!

אז אמר הרב: "ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט". מה יהיה המשפט? יאמר הקדוש ברוך הוא: מתי ששמעת דבר תורה נאה ומוצלח – האם נהנית כמו מהסעודה הזאת שאכלת? ומתי שהתעטפת בציצית ובירכת "שהחיינו" בפעם הראשונה, והיו לך תפילין קדושות וטהורות שכתב אותן סופר ירא אלוקים – האם שמחת כמו מתי שקנית חליפה והשתבחת עם החליפה והנעליים ועניבת המשי? זה המשפט.

זאת אומרת: לא להרבות בזה יותר מדי – תמיד לעצור. לכבוד שבת – כן; לכבוד חתן וכלה – כן; אבל לא ליום־יום, לא בימי החול. יש ויש: יש דברים שצריך.

"כל הגדול מחברו – יצרו גדול ממנו"

אומר **הרמב"ם** שבתחילה לומד שלא לשם שמיים, אבל כשמתחזק – מתחיל ללמוד לשם שמיים. אבל ידועה המחלוקת הגדולה: **מרן** ב**כסף משנה** על

הרמב"ם כתב תשובה ארוכה מאוד, ועוד פעם חזר על זה גם ב**בית יוסף**, וכתב באורך: אם נלך כמו הרמב"ם – לא תהיה תורה, התורה תשתכח, חס ושלום; וכמו שאנו רואים, לא כולם יכולים להחזיק מעמד וללמוד תורה בלי לקבל שכר. ולכן כך נוהגים: לתת שכר, ולמנות דיינים ורבנים ולתת להם שכר על זה ולהחזיק אותם. ואדרבה, על ידי זה התורה מופצת ויוצאת – "יפוצו מעינותיך חוצה". האריך בזה מרן, ומי שירצה – יעיין שם ויראה.

שם מביא את **רבנו שלמה אלגאזי** – היה מקובל גדול לפני כארבע מאות שנה, וגם היה גדול מאוד בהלכה; ממשפחת אלגאזי יצאו הרבה גאוני עולם, דור אחר דור. הוא כותב: אחרי כמה שנים אדם גדל; ואם הוא גדל – גם גדל בתורה; ואם הוא גדל בתורה – גם היצר הרע שלו גדל. את זה אתה שוכח! כל הגדול מחברו, יצרו גדול ממנו. ואם הוא גדול יותר, ואתה תגיד לו שאסור לקבל כסף – יצרו, שגדול ממנו, יקבל יותר תאווה לממון; כי מי שיש לו מנה – רוצה מאתיים.

אז מה אתה עושה? אומר מראש: תדע שאין מה לעשות – צריך שיהיה מותר לקחת ממון, אחרת יהיה, חס ושלום, גרוע יותר. לכן התירו לקחת ממון בשביל שיהיה חכם. הוא לומד ונהיה חכם, והשני רואה ואומר: גם אני אהיה חכם, ואני אקבל כסף. וזה מותר.

טוב אחרית דבר מראשיתו

טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ

קהלת ז, ח

מי שבילדותו הפסיד

יש לנו את **הירושלמי** במסכת חגיגה. **רבי מאיר** אומר על הפסוק "טוב אחרית דבר מראשיתו": מה זה? אדם שבילדותו הפסיד ללמוד תורה – הלך לגן, הכניסו אותו לאיזה בית ספר, ומשם הלך לצבא, ומשם הלך אחר כך לחוץ לארץ וטייל בכל העולם. אחרי שחזר, בא ואמר: מה אני אעשה? ישב והתחיל ללמוד תורה. עליו אמר הפסוק "טוב אחרית דבר מראשיתו": בילדותו הפסיד, אבל לזקנותו הרוויח – יצא משובח.

רבי מאיר ורבו אלישע בן אבויה

ויום אחד היה מעשה – כותב הירושלמי: רבי מאיר היה דורש בבית המדרש, והיה שבת. אמרו לו לרבי מאיר: הרב שלך לשעבר – מי זה היה? **אלישע אחר** – עובר פה על סוס בדרך, והוא שואל מה קורה פה. אמרו לו שרבי מאיר מלמד תורה. מיד סיים רבי מאיר את השיעור ויצא לקראתו. הלך אחריו – הוא רוכב על הסוס, ורבי מאיר הולך ומדבר איתו.

אמר לו: מה היית דורש? אמר לו: דיברתי על הפסוק "טוב אחרית דבר מראשיתו". אחר היה זוכר את כל התורה. אמר לו: אבל רבי עקיבא, הרב שלך, דרש אחרת: "טוב אחרית דבר מראשיתו" – כשאדם לומד לשם שמיים. וכך היה במעשה שלי, אומר אלישע.

איך יצא לתרבות רעה? כשהיה בברית מילה – אביו, אבויה, עשה לו ברית מילה, ובאו לסעודה כל החכמים: היה שם **רבי אליעזר הגדול**, **רבן יוחנן בן זכאי** ו**רבי יהושע**, וכולם היו שם, ודרשו בתורה. והנה, תוך כדי שהיו דורשים, ירדה אש מהשמיים – כי ירדו המלאכים לשמוע את התורה – והאש הקיפה את כל המקום. פתאום הלכו לאביו ואמרו לו: תראה מה עושים החכמים! בא בבהלה: מה, באתם לשרוף לי את הבית? אמרו לו: לא, זו תורה, אלו מלאכים. מי שעוסק בתורה – המלאכים באים ומקיפים אותו מכל הצדדים.

אמר אבויה: כזה כבוד עושים למי שלומד תורה? ונדר שהבן שלו ילמד תורה. וכך אלישע בעצמו מספר: כיוון שאבא שלו נדר שלא לשם שמיים – הוא עשה את זה בשביל כבוד; לא בשביל שהבן שלו יהיה חכם לשם שמיים, אלא שיהיה חכם שיכבדו אותו, ויהיה גדול בתורה – ועל ידי זה נהיה כופר. הוא מדבר על עצמו, הוא מספיד את עצמו. זה בירושלמי חגיגה פרק ב' – עיין שם.

אמר לו רבי מאיר: תחזור בך! מה הוא אמר לו? שמעתי מאחורי הפרגוד: "שובו בנים שובבים – חוץ מאחר".

אש הגיהנום אינה שולטת בתלמידי חכמים

אומרת הגמרא: אחר כך, כשהוא מת, אמרו בבית דין של מעלה: לא נדין אותו ולא ניקח אותו לגיהנום. למה? יש לו הרבה תורה – כל התורה היה יודע. אש גיהנום לא שולטת בתלמידי חכמים. מאיפה למדה הגמרא? קל וחומר ממזבח הזהב: מזבח הזהב, שיש בו רק עובי דינר של זהב, ושמים עליו גחלים כל היום ומקטירים קטורת – ולא קורה כלום למזבח. למה? אש לא פוגעת בדבר קדוש. אז אדם שלומד תורה – והתורה קודש קודשים, ירדה מהשמיים – האם תיגע בו האש? ודאי שלא. למדנו משם כמה גדולה המעלה. אז הוא נשאר בחוץ.

העשן שיצא מן הקבר

אחרי זה אמר רבי מאיר: כשאפטר מן העולם – אכניס אותו לגיהנום. וכן היה: ביום שנפטר רבי מאיר, ראו עשן יוצא מקברו של אחר.

מה היה אחר כך? אחרי פטירת רבי מאיר אמר **רבי יוחנן**: איזה שבח זה, שהוא שורף את הרב שלו? כשאפטר אני – אכניס אותו לגן עדן. וכך היה: ביום שנפטר רבי יוחנן האמורא – נפסקה האש, העשן הפסיק לצאת מהקבר של אלישע. הביאו את זה בתור ראיה.

בין עובד אלוהים לאשר לא עבדו

ובמ**דרש תהלים** אומר על הפסוק – בספר מלאכי, פרק ג', בהפטרה של שבת הגדול:

> **וְשַׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד אֱלֹהִים לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ**
>
> מלאכי ג, יח

אומר המדרש: "עובד אלוהים" – זה מי שעובד כל הזמן בשביל העולם הבא, ולא בשביל העולם הזה. הוא לא רוצה פה כלום; לא רוצה ליהנות מכתרה של תורה.

הנהנה מדברי תורה

קורח, אבשלום ואדוניה

והמגן **אבות** על פרקי אבות – מי כתב אותו? **הרשב"ץ**, **רבי שמעון בר צמח דוראן**, לפני כשבע מאות שנה, הרב של אלג'יר. ענק היה. זכותו תגן בעדנו.

הוא אומר: היו שלושה. היה קורח, שהיה גדול בתורה; והיה אבשלום, בנו של דוד – גם הוא היה גדול בתורה, אל תחשוב שהיה איזה פשוט, חוץ מכבודו; והיה גם השלישי – אדוניה, גם הוא בנו של דוד המלך. שלושתם, כך מביא במגן אבות, למדו תורה אבל לא לשם שמיים – ותראה מה קרה בסופם, איזו פטירה נפטרו.

הנהנה מדברי תורה – כמועל בהקדש

מה כתב **רבי אלימלך מליזינסק** בספרו **נועם אלימלך**? אדם, חס ושלום, שנהנה פה מדברי תורה – זאת אומרת, הוא משתמש בדברי תורה לסדר לו עניינים אישיים, כל מיני עניינים אישיים – זה, חס ושלום, נקרא מועל בהקדש. כמו שאסור ליהנות מדבר של הקדש, כך אסור ליהנות מדברי תורה. וחס ושלום, מיתתו בידי שמיים – כיוון שעשה את התורה קרדום לחפור בו.

אז עכשיו נפל עוד פעם התירוץ שלנו? מה אמרנו – שבשביל שכר, בשביל פרנסה, שיהיה לו מה להתפרנס – מותר. אבל תתרץ את דבריו: הכוונה שהוא רוצה יותר ממה שיש לו, רוצה להתעשר; או שרוצה, כמו שאומרים, שיקנאו בו אחרים; או להראות להם שהם לא צודקים, או לקנטר וכדומה – לזה הוא מתכוון.

אבל ההלכה היא, שאם לא יקלו לו – לא ילמד לעולם. בא אדם ללמוד תורה, ותגיד לו: תשמע, בתנאי שלא תקבל כסף ואסור לך ליהנות – הוא לא ילמד. יגיד: מספיק לי לקרוא "חוק לישראל", "קדש לי כל בכור", "עלינו לשבח" – וזהו. אז מה יהיה עם התורה? מי ילמד תורה? לכן התירו, בתנאי שאחרי שייכנס לתוך הלימוד והתורה תהיה עצם מעצמו, יתחיל ללמוד תורה לשם שמיים – לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו.

בלשאצר בליל פסח

מי היה בלשאצר? מלך בבל. מה קרה איתו בסוף? מתי זה היה? בליל פסח. היה כתוב על הקיר:

> **מְנֵא מְנֵא תְקֵל וּפַרְסִין**
>
> דניאל ה, כה

מה הוא אמר להם? קרא למשמר, ואמר: תדעו, הלילה תשמרו; כל מי שיבוא – אפילו יגיד "אני המלך" – תהרגו אותו. והוא יצא באמצע הלילה לצורכו, ירד לנהר, וחזר מאותה הדרך. והוא צועק: אני המלך! – והרגו אותו. כך כותב דניאל:

> **בֵּהּ בְּלֵילְיָא קְטִיל בֵּלְאשַׁצַּר מַלְכָּא כַּשְׂדָּאָה**
>
> דניאל ה, ל

ולמה? בגלל שבאותו לילה הוציא את כלי המקדש והתחיל להשתמש בהם. עמדו מלאכי השרת ואמרו: ריבונו של עולם, הכלים שלך שבבית המקדש היו משתמשים בהם, והלילה – ליל פסח – יבוא הרשע הזה וישתמש בהם ויחלל את הקודש? נפסק עליו להיהרג – "מנא מנא תקל ופרסין".

אומר אותו הדבר: מי שמועל בקדושת התורה נקרא נהנה מן ההקדש – וזה אסור.

אסור לקחת שכר על מצווה

אומר **הרשב"ץ**: אסרו חכמים ליטול שכר מצוות. אסור לקחת כסף על עשיית מצווה. אצלנו, הספרדים, מעולם לא היה דבר כזה.

היה אחד פה, בשכונה הסמוכה: חבר שלו, מסכן, עומד להתחתן עוד שבוע – ואין לו דירה. בא החבר שלו ואמר לו: ראיתי פתק, יש טלפון – הנה הטלפון, קח אותו, תצלצל. צלצל, סיכם דירה. בא אליו אחרי שעה ואמר לו: תשלם לי דמי תיווך! תראה איזו אכזריות: חבר שלו אין לו מה לאכול, ובא להתחתן – ובשביל מספר טלפון לוקח ממנו כסף. אין רחמנות. צריך לאהוב כל יהודי – "ואהבת לרעך כמוך".

"כאשר צוני" – כמו שלמדתי בחינם

מאיפה למדנו? איך אמר משה רבנו:

> **רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי ה' אֱלֹהָי**
>
> דברים ד, ה

שאלה הגמרא: מה מחדש לנו "כאשר צוני ה' אלהי"? ודאי שמשה רבנו לימד את התורה של הקדוש ברוך הוא! אלא: כמו שה' אלוהי לימד אותי בחינם – גם אני צריך ללמד בחינם, וגם אתה תלמד בחינם. צריך ללמד תורה בשביל לתת לאחרים, להפיץ את התורה עוד – לא לקחת כסף על זה.

אבל בכל זאת – הציבור חייבים לכבדו. למה? הוא לא מתכוון להתפאר, הוא לא מתכוון לנצח. כי מי שמתכוון להתפאר ולנצח – נוח לו שלא נברא בעולם.

בורח מן הכבוד

דברי הספרים הקדושים

ועליו אמר ה**תפארת שלמה** – מה שכתב עליו! – שיכול ללמוד על מנת שיהיה רבי, אבל על מנת שיהיה צדיק. ו**רבי חיים ויטל** כתב ב**שערי קדושה** דברים נוראים: אלה שלומדים תורה ומתכוונים להתכבד – נידונים בגיהנום. ו**תנא דבי אליהו** אמר: שיהיו כל מעשיו לשם שמיים – ושכרו כפול מן השמיים.

ו**החיד"א** ב**מורה באצבע** כתב: גם אם מתכוון לשם שמיים, ומשבחים אותו – ייזהר מאוד; זה עוון פלילי, זאת אומרת עוון שנידון בכל חומרת הדין.

וה**אורחות צדיקים** כותב: תיזהר. כשהיצר הרע בא אליך ואומר לך: תשמע, תאריך בעמידה, תעמוד חצי שעה, שלושת רבעי שעה, כדי שיראו אותך וילמדו

ממך; ואחר כך תלמד עוד, וכל היום תלמד – כדי שיכבדו אותך. כל זה עצת היצר! אתה תתנהג כמו כולם, ולא תהיה שונה מאחרים.

חמשת מיני ערב רב

גם **הזוהר הקדוש** כותב דברים נוראים, בפרשת בראשית, דף כ"ה: הערב רב הם חמישה מינים, וסימנם – כך כותב בעצמו – נגע"ר: נ' ג' ע' ר' ע'.

מה זה נ'? נפילים, שנאמר:

> **הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ**
>
> בראשית ו, ד

אחריהם – ג': גיבורים, שנאמר:

> **הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם**
>
> בראשית ו, ד

מה זה גיבורים? כל אחד רוצה להראות את גבורתו בתורה, להראות כמה הוא חכם יותר מהשני, ועושה תחרות כמה הוא יודע עוד ויודע עוד. ו"אנשי השם" – כל כוונתם לעשות לעצמם שם. אומר **רבי שמעון בר יוחאי** דברים נוראים שם: לוקחים ספר תורה ומעטרים אותו בכתר של זהב – ואין כוונתם לכבד את התורה, אלא לעשות לעצמם שם בעולם. איזה מילים!

ואחר כך – ע': ענקים. גם הם מחפשים לעצמם עוד קולות ועוד שמות, בעוד מדינות; גם הם צופים למרחוק, למדינות רחוקות.

אחריהם – ר': רפאים. רואים אחד שלומד תורה ואומרים לו: מה יוצא ממך? לך תעבוד! עד מתי אתה אוכל את הפרנסה שלנו? הולכים "לרפות" אותו – זאת אומרת, לעשות רפיון ידיים לזה שלומד תורה.

מה נשאר? ע' – עמלקים. אלה הכי גרועים שבעולם, אומר רבי שמעון; עמלקים אלה יבואו בדור האחרון. ועליהם נאמר:

> **תִּמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם**
>
> דברים כה, יט

צער תלמידי החכמים

תפתח גם בזוהר פרשת נשא, דף קכ"ד, תקרא שם: משה רבנו בעצמו משביע את אליהו הנביא – "חי ה' צבאות אלוהי ישראל יושב הכרובים" – משביע אותו בכל שמות הקודש, ואומר לו: לך לקדוש ברוך הוא וספר לו את הצער שתלמידי החכמים סובלים פה בעולם הזה. ואומר לו: אני נחשב ככלב מת ביניהם. זאת אומרת, את משה רבנו הם לא מכבדים, עד כדי כך. איזה צער, איזה כאב! ה' ירחם.

ביאור רבי יונתן אייבשיץ – ענוותה של האישה

רבי יונתן אייבשיץ כתב פירוש נפלא מאוד. יש גמרא במסכת ברכות: מי שיש לו תורה – יש לו חלק לעולם הבא. אבל האישה, שאינה חייבת ללמוד תורה – במה היא זוכה לעולם הבא? מה ענתה הגמרא? "באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנויי גברייהו בי רבנן, ובנטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן". בלילה היא יודעת שבעלה בשיעור תורה – היא יושבת ומחכה לו כדי להביא לו אוכל חם;

הוא לא אכל כל היום. היא מחכה – ויש לה חצי מהתורה שלו. וגם את הילדים היא מטפלת בהם ושולחת אותם לבית המדרש. בזה היא זוכה.

שואל רבי יונתן אייבשיץ – הוא היה חריף: מה החידוש? כל העולם יודע שהאישה הצדקנית, האישה היהודייה, דואגת לבעלה: היא מכינה אוכל, מבשלת, וכל יום מתכון אחר, כדי שלא יימאס לבעל האוכל, ואוהבת להפתיע אותו בכל מיני מאכלים. זה ודאי.

הוא אומר: לא. לכל אחד יש יצר הרע – גם לאיש וגם לאישה. לאיש יש יצר הרע – מה הפתרון? תורה. איך הגמרא אומרת: "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין". אבל לאישה יש יצר הרע – איך היא תכבה אותו? במה היא תשתמש? אז הוא אומר: זהו – "ובנטרין לגברייהו". זה שהיא מכניעה את עצמה, ומוכנה לחכות לבעלה גם בשעה מאוחרת, גם כשהיא עייפה, ומוכנה לטפל בכל הילדים ולהכניע את עצמה – בזכות הענווה הזאת היא תיכנס לעולם הבא. זה שהיא מקבלת את בעלה ומנמיכה את עצמה כלפיו, אפילו כשהוא לא תמיד מתנהג הכי טוב, ובכל זאת היא מוותרת – היא זוכה לעולם הבא בגלל זה. זה הביאור של רבי יונתן אייבשיץ, עליו השלום.

הלומד שלא לשמה

ותדע: אלה שלומדים תורה שלא לשם שמיים – כמו שכתב **רבנו משה חיים לוצאטו** – אתה רוצה לדעת איפה הסטרא אחרא נמצאת? איפה אתה תמצא אותה? בבית של האיש הזה שלומד תורה שלא לשם שמיים. הוא לומד שלא לשמה – ושם היא נמצאת. וזה נקרא כמו "עושה פסל ומסכה". למה? הוא עושה מהתורה כסף וזהב – הכול ממון, ממון. ואז הסטרא אחרא באה ונוטלת לו את כל התורה שהוא לומד, ומשכנים כוחות של טומאה בבית של אותו חכם שלומד תורה שלא לשם שמיים. כך כותב הרמח"ל.

והפלא יועץ כותב: תברח מהכבוד כמו מהאש; אל תסכים שיכבדו אותך. וכך כתב גם הנפש החיים: אפילו בלב – אל תתנשא בזה שלמדת תורה ואתה יודע תורה. אפילו בלב צריך להיות עמל ושפל רוח – ואז על ידי זה אתה מכניע את כל המידות הרעות, את השורש לכל המידות הרעות. זה שמתכבד בלימוד התורה – בגאוותו הוא מחריב עולמות.

וכך כתב גם הרמב"ם: מה זה לחזור בתשובה? אנשים חושבים: לחזור בתשובה זה לשמור שבת – נכון, זה יפה; לחזור בתשובה זה לא לאכול בשר חזיר ולא לאכול כל מיני טרפות. אבל המידות הרעות – את הקנאה, את רדיפת הממון, את רדיפת הכבוד – את זה אתה צריך לעקור. ה' ירחם עלינו.

הלומד על מנת ללמד

ועוד – במסכת אבות פרק ד' כתוב על הלומד על מנת ללמד. היה מעשה פעם אחת: היה מישהו שהיה צריך משהו; שלחתי אותו לאדם אחד שמתעסק בנושא הזה, ואמרתי לו: לך אליו, תשאל אותו. הלך אליו – אמר לו: תשלם לי כסף כדי שאלמד אותך. למה? אמר: גם אני שילמתי – אז אני רוצה שתשלם לי. אמרתי לו: תברח ממנו!

כותב שם הרמב"ם, עליו השלום: המדובר הוא באחד שלומד לשם עושר וכבוד – סופו ליפול.

על מה אבדה הארץ

ורבנו יונה כתב גם על הפסוק בירמיה:

> עַל־מָה אָבְדָה הָאָרֶץ
>
> ירמיהו ט, יא

> **וַיֹּאמֶר ה' עַל־עָזְבָם אֶת־תּוֹרָתִי**
>
> ירמיהו ט, יב

מה זה "על עזבם את תורתי"? מה דרשה הגמרא? שלא ברכו בתורה תחילה. אומר רבנו יונה: לא הייתה התורה חשובה בעיניהם – ולכן זלזלו בברכת התורה. בגלל שלא החשיבו אותה – זו הסיבה שנחרב בית המקדש.

ואומר **רש"י**: מה זה "שלא ברכו בתורה תחילה"? שאמרו שלימוד התורה עצמו אינו מצווה מיוחדת – כמו שבסוכה, מי שבונה סוכה מברך? לא. למה? זה לא עיקר המצווה – המצווה היא לשבת. אז גם הם אמרו כך: לימוד התורה זה לא העיקר; העיקר – לקיים, כשיקיים את התורה. ולכן לא ברכו. אז עמדו ולמדו בשביל פרנסה, בשביל חשיבות עצמית.

פני הצדיקים לעתיד לבוא

שבעה אורות

עכשיו בואו אגיד לכם מה כתב הספרי בפרשת דברים. תשמעו את דבריו של רבי שמעון בר יוחאי: למה דומים פניהם של הצדיקים שלומדים לשם שמיים – הם סובלים פה ולומדים לשם שמיים – לעתיד לבוא?

פניהם דומים לאור החמה; ויש לאור הלבנה; ויש לאור הרקיע; ויש לאור הכוכבים; ויש לאור הברקים; ויש לאור השושנים – יש שושנים למעלה שמאירים; ויש לשתי מנורות בית המקדש.

פניו של דוד

מביא את זה הרמב"ן ב"שער הגמול" – בספרו "תורת האדם" יש שערים שערים, ואחד מהם שער הגמול. כשהאדם התנהג באופן רוחני ופנימי – בכל עניין יידבק באור העליון; ואז מה קורה איתו? תיכנס בתוכו רוח חדשה, רוחנית.

והוא מביא ראיה מדוד המלך. כשדוד הלך – מה אמר לו אבא שלו?

> וְאֶת־אַחֶיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם וְאֶת־עֲרֻבָּתָם תִּקָּח
>
> שמואל א יז, יח

אמר לו ללכת לקחת מאחיו את הגטים – כל היוצא למלחמת בית דוד היה מפקיד גט על תנאי: אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חודש – היא מגורשת. הלך דוד המלך לאחים שלו, פגש אותם והביא להם לאכול. פתאום הוא שמע את גוליית מדבר, ואמר: מי זה מדבר כך? אני אענה לו. ובאו להלביש את דוד; שאל שאול: מי זה? אמר: אני בן ישי. שמע שאול.

אחרי זה, כשבא דוד להרוג את גוליית ואסף את חלוקי האבנים מהנחל – בעמק האלה – השתנו פניו של דוד, כיוון שנכנסה בו רוח הקודש. האור שאמר רבי

שמעון בר יוחאי, כך כותב הרמב"ן, נכנס בפנים של דוד, והשתנו הפנים של דוד. ולכן שם שאול אומר:

> **בֶּן־מִי־זֶה הַנַּעַר**
>
> שמואל א יז, נה

עכשיו שאלו אותו: מה, הרי עכשיו ראית אותו ודיברת איתו? הוא אומר: לא, אני רואה פנים אחרות. כי ברגע אחד השתנה דוד המלך – כשהלך למסור נפש להרוג את גוליית הפלשתי.

ה' יתברך ישמיד את כל אויבי ישראל ושונאי התורה ויכלה אותם מן העולם, ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן. חזקו ואמצו.

סיכום ההלכות

ההלכות שנלמדו בשיעור, בלשונו של הרב ככל האפשר.

1. מותר ללמוד תורה על מנת שייקרא רבי – שייתן שיעורים וילמד תורה ויתעסק בתורה; או שאין לו פרנסה, והוא הולך ללמד תורה את התינוקות של בית רבן או צעירים – מותר (התוספות).
2. אם לומד תורה בשביל לקנטר את החכם, להורות לו להפך, להתווכח איתו – על זה אמרו שאסור.
3. אם לומד תורה אפילו בשביל שכר בעולם הזה, או שלא יקבל עונש בעולם הזה – מותר; וכך נפסקה ההלכה.
4. נוהגים לתת שכר, ולמנות דיינים ורבנים ולתת להם שכר על זה ולהחזיק אותם (מרן).
5. לפני הלימוד אומרים "לשם ייחוד" – לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו (תיקון רבנו האר"י).
6. מי שהוא או מבני ביתו חולה, לומד תורה ומתפלל שיתרפא בזכות לימוד התורה – מותר.
7. אסור ליהנות מדברי תורה לסדר עניינים אישיים – נקרא מועל בהקדש (נועם אלימלך).
8. אסרו חכמים ליטול שכר מצוות; אסור לקחת כסף על עשיית מצווה (הרשב"ץ).
9. כמו שה' לימד את משה בחינם – צריך ללמד תורה בחינם, להפיץ את התורה; ובכל זאת הציבור חייבים לכבדו.

10 לא להאריך בעמידה ובלימוד כדי שיראו ויכבדו – להתנהג כמו כולם (אורחות צדיקים).

ה' יזכנו לשמור ולעשות ולקיים, ובשורות טובות.

✦ ✦ ✦

הסודות להצלחה שלך

לתת, לאהוב, לצמוח

סרקו לאתר

www.yoursuccesstoolbox.com